

HANS ANDRIAS SØLVARÁ

»Tey fyrstu jólini«

EIN SØGUKRITISK VIÐGERÐ AV FØÐISØGU JESUSAR

STUTT FYRI **JÓL** KOM EIN HELDUR **SJALDSOM** JÓLABÓK Í **HANDLARNAR**. EG FEKK HANA Í **JÓLAGÁVU**. HETTA BLEIV **TANN** JÓLAGÁVAN Í ÁR, SUM **HEVUR** HAVT MÍN **STØRSTA** ÁHUGA

BÓKAUMMÆLI

Rolf Guttusen
post@socialurin.fo

Bókina havi eg lisið á tamb, og aftur og fram, strikað undir og samanborið. Samstundis hevur Nýggja Testamenti ligið undir koddanum, so eg kundi kontrollera, um tað virkuliga var sannheit, sum Hans Andrias Sølvará skrivaði.

Bókin er ein søgukritisk viðgerð av søgunum ella frásøgnunum um føðing Jesu. Hvat siga evangelistarnir Lukas og Matteus um hesa hending? Markus og Johannes tiga. Hvat siga aðrar søguligar keldur, og hvat vita vit annars um hasa tíðina?

Kanska skuldi tað verið so líkatil at endurgevið ein samandrætt av Matteus og Johannes. Summi siga, at Bíblían er inspirerað av sjálvum Várharra, tí mátti hon vera eftirfarandi. Men verður lisið kritiskt og samanborið, so hópa andsagnir og problemir seg upp beinan vegin.

Hvar, nær ella slett ikki?

Nær var Jesus føddur? Sjálvandi, vilja flest nokk siga, tá okkara tíðarrokning tekur við. Vit rokna jú tíðina í árum eftir Kristi føðing, ella fyrri kristi føðing. Men soleiðis er tað helst ikki.

Flestu halda, at sjálvandi hendi tað, at Jesus bleiv føddur, í ár null. Men tann munkurin, sum í ár 525 setti hesa kristnu tíðarrokning saman, hevði einki null. Tíðarrokningin, sum vit enn brúka, hevur ár 1, sum fyrsta ár. Harafturat hevur tað víst seg, at sami munkur gjørdi roknifeil, so Jesus er føddur í ár 4 til 6 fyrri Kristus. Sjálvandi er Jesus ikki føddur áðrenn hann er føddur, tað er ikki logikkur, men kemst av einum roknifeili.

Vit seta vanliga føðingardagin til 25. december. Men um søgan um hirðarnar á markini skal takast fyrri fult, so er at

siga, at vanliga eru eingir hirðar á markini um veturin, heldur ikki har suðuri. Jólادagur, føðingardagur Jesu, er væl seinni lagdur har, tí romarar frammanundan høvdu ein hátíðardag har, sum var føðingardagur hjá gudinum Mithra. Einki evangelium ella annað skrift nevnr nakran dato. Tað er nakað, man hevur funnið uppá nógv seinni.

Jólaboðskapurin og fólkateljningin

Lukasevangeliið, sum inniheldur jólaboðskapin, sum vanliga verður lisin upp í kirkjum, kenna flest øll. Har verða søgd nøkur ting, sum kanska kunnu brúkast til fastleggja árið, tá hetta hendi. Men er tað so líkatil? Keisarin Augustus vildi telja øll fólk í heiminum (Romararíkinum). So hetta mátti kunna dokumenterast í álitandi keldum. Men hvat – ?

Tað er ongastaðni, hvørki í romarskum ella øðrum keldum, nakað at finna um eina so umfatandi fólkateljning. Hon er bert til í Lukasar evangelium, sum er skrivað eini 85 ár eftir hesar hendingar.

Tær lokalu fólkateljningar, sum annars vóru, og sum kunna dokumenterast, bóðu ongantið fólk vandra til sín føðibý. Tí endamálið við teljingini var so einfalt sum at finna skattagrundarlagið hjá fólki. Tað kundi gerast á nærmasta skattakontóri hjá Taks har í landinum, sum var Galilea – um so var. Tað hevði heldur ikki verið neyðugt at tikið konuna við til Betlehem, tað var húsbóndin, ikki konan, sum var skattskyldugur. Og Maria, sum var í níggjunda mánað, hví skuldi hon ganga tann langa teinin, einar 150 km. Men kanska liggur nakað annað aftanfyrri.

Hetta hendi undir Heródes hinum Stóra, men hann doyði longu ár 4 fyrri Krist.

Romarsk umsiting varð innførd í Judea, tá hetta økið varð hertikið og

umskipað til romarskan landspart. Tá skuldi húsarhaldini teljast og skattalistar gerast. Hetta hendi viðvíkjandi Judea í ár 6 eftir Kr. Men hendan teljing fevndi ikki um Galilea, har Jósef og Maria búðu, tí Galilea var ikki romarskur landspartur, men eitt tegnkongaríki (ikki beinleiðis undir Rom)

Sagt verður í Lukas 2,2, at fólkateljningin var gjørd, meðan Kvirinius var landshøvdingi í Sýria. Hetta bleiv hann ár 6 eftir Krist. Tað er so eini 10 ár aftaná at Heródes Stóri, kongur í jødiska kongaríkinum í Palestina, doyði.

Hesi fakta (s. 48), og fleiri spurningar av hesum slag, viðger Hans Andrias Sølvará nágreiniliga og út frá øllum hugsandi sjónarvinklum. Mótargument frá bæði jødiskari og krisntari síðu verða tikið uppí og viðgjørd.

Somu viðgerð fær frásøgnin um vísmenninar úr Eysturlondum, barnamorðini í Betlehem, flýggjanin til Egyptalands. Og somu viðferð verður teimum í lut, hatta eru mytur og vanligt »pynt«, sum man brúkti í ríkiligari mongd tá í tíðini.

Úr Nazaret til Betlehem, ella úr Betlehem til Nazaret?

Í Matteus býr familjan longu í Betlehem, og Maria eigur sonin har. So má Matteus finna eina forkláring uppá, at tey seinni enda í Nazaret. Tí pyntar Matteus søguna við barnamorðum og flýggjan til Egyptalands og víðari til Galilea.

Hinvegin sigur Lukas, at sama familja frá byrjan býr í Nazaret. Hann má tí finna eina pyntisøgu fyrri at fáa tey til Betlehem, so at profetiini í Gamla Testamenti um, at Frelsarin skal føðast í Dávids stað Betlehem, kunna ganga út. Tí uppfinnir Lukas eina fólkateljning, sum skal forklára, hví familjan fer tað 150 km longu leiðina til Betlehem. Men eingin ivi er annars – í øllum førum kallast hann »Jesus úr Nazaret«, onga-

staðni »Jesus úr Betlehem.«

Hans Andrias Sølvará er ikki eina um at kalla slík ískoytir fyrri pyntisøgur ella konstrueraðar søgur. Sama ger Ehrmann í bókini: Jesus, en apokalyptisk profet (124): »Vi ved, at kristne ændrede og opdigtede historier om Jesus, og at vore skriftlige kilder indeholder både historisk pålidelige informationer og teologisk motiverede beretninger.«

Hví er neyðugt við konstrueraðum pyntisøgum?

Jesus er helst føddur í Nazaret í eini vanligari familju, við mammu, pápa og nógvum systkinum. Jesus hevði entá ein eldri beigga Jákup. So eisini jomfrúføðingin tykist at vera »pynt«, sum er lagt aftrat nakað væl seinni. Hóast alt eru tvær keldur, Matteus og Lukas, báðar siga frá hesum. Skuldi tað ikki verið nógv mikið til at góðtaka hetta sum søguligt eftirfarandi?

Men løgið er, at hinir báðir evangelistarnir, Markus og Jóhannes, einki nevna nakað um jomfrúføðing, og at sjálvur hin hægsti, sum heilagur Andi, er pápi. Hetta mátti verið avgerandi neyðugt at fáa við hjá øllum kristnum, tí hetta eru grundleggjandi dogmir í Kristindóminum. Markus umtalar familjuna í Nazaret í Galilea (3:31), men skrivur ikki um nakað óvanligt viðvíkjandi barnsburðinum. Jóhannes nevnr Jósef, og kallar hann faðir Jesu (1:45). Paulus, sum uppfatar Jesus, sum Guds son, sigur, at hann var føddur av kvinnu (Gal. 4:4), men hevur onga pointu um, at hon var jomfrú.

Orð sum »Evangelium« og »Frelsari« vóru vanlig orð tá á døgum

Er tað, sum varð skrivað um Jesus og hansara gerningar, nógv øðrvísi enn tað, sum samtíðin skrivaði um aðrar stórar ella minni stórar persónar. Hetta